

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ПРАВА НА ПРАЦЮ В НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

*Коваленко Олена Олександрівна,
доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін,
господарського та трудового права Харківського національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

Міжнародне трудове право закріплює, визнає право на працю і при формуванні світових та європейських стандартів права на працю, враховує не тільки значення праці для кожної конкретної людини та суспільства в цілому, але й притаманну йому природність. Адже ключовим моментом у визначенні права на працю в цих стандартах є визнання кожного носія здатності до праці її власником, володарем, який один-єдиний, самостійно, користуючись свободою волі, може вирішувати долю відносно її застосування.

Загальна декларація прав людини у п. 1 ст. 23 визначила, що кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття. І, як це і характерно для подібних актів, що слід розуміти під цим правом, яке його наповнення – Загальна декларація прав людини не пояснює. На ці питання відповідь надає у ст. 6 п. 1 Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., який визначив, що держави, які беруть в ньому участь, визнають право на працю, що включає право кожної людини дістати можливість заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вона вільно погоджується, і зроблять належні кроки до забезпечення цього права. Очевидно, що здійснення цих «належних кроків до забезпечення права на працю» полягає в імплементації міжнародних стандартів у внутрішнє законодавство країн-учасниць Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., який є одним із джерел міжнародно-правового регулювання праці. Характеризуючи визначення права на працю за цим Пактом, слід відмітити єдність двох моментів. По-перше, ООН у цьому документі відобразила стратегічні напрями своїх існування та діяльності, і окреслила вектор розвитку

законодавства та права країн її учасниць з точки зору сучасного бачення держави, ролі людини у державі та усвідомлення її значення для держави. Адже, як зазначено у преамбулі даного Пакту, держави, які беруть у ньому участь, погоджуються зі змістом його статей, ґрунтуючись, у тому числі, на визнанні гідності, властивої всім членам людської сім'ї, та рівних і невід'ємних прав їх, які є основою свободи, справедливості і загального миру; визнаючи, що ідеал вільної людської особи, вільної від страху та нужди, можна здійснити тільки якщо будуть створені такі умови, за яких кожен може користуватися своїми економічними, соціальними та культурними правами.

Сучасні цивілізовані країни є членами ООН – організації, яка, як зазначається в її Статуті, була утворена народами Об'єднаних Націй для того, щоб, зокрема, утвердити віру у основні права людини, гідність і цінність людської особи, сприяти соціальному прогресу та покращенню умов життя за більшої свободи у цілях, у тому числі, використання міжнародного апарату для сприяння економічного та соціального прогресу усіх народів. Отже, ці країни, в силу членства в ООН, беруть на себе зобов'язання, розвиватися як демократичні, соціальні та правові держави, - тобто такі, де найвищою соціальною цінністю визнається людина, її права та свободи, де в ім'я людини держава існує і здійснює свою діяльність.

По-друге, визначення права на працю у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. містить юридичні гарантії держави, яка в ньому бере участь і яка це право визнає, відносно можливості його дістати та реалізувати. І таким чином, держави, що беруть участь у цьому Пакті і виступають членами ООН, будують логічний ланцюг реалізації напрямів своїх існування та діяльності, які визначаються через визнання того, що «ідеал вільної людської особи, вільної від страху та нужди, можна здійснити тільки якщо будуть створені такі умови, за яких кожен може користуватися своїми економічними, соціальними та культурними правами».

У п. 1 ст. 6 Пакту розшифровується яке право на працю визнають ці держави, тобто що вони розуміють під цим правом. І у п. 1 ст. 6 Міжнародного

пакту прямо зазначено: «визнають право на працю, що включає право кожної людини отримати можливість заробляти. Тому цілком логічно, що визнаючи право на працю, держава-учасниця пакту повинна приєднатися до спільної думки держав-учасниць щодо розуміння права на працю, яке визнається. А розуміють вони його як раз як «право людини отримати можливість заробляти». Таке положення речей дозволяє стверджувати не тільки про визнання та визначення права на працю на міжнародному рівні, а й про закладення у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права фундаменту для подальшого створення механізму реалізації свободної волі людини щодо права на працю.

Європейська соціальна хартія (переглянута) використовує у ст. 1 ч. II термін «право на працю». Слід акцентувати увагу, що у цій самій ст. 1 ч. II мова йде про зобов'язання щодо ефективного здійснення права на працю Сторін – Урядів держави – членів Ради Європи, які підписали та ратифікували цю Хартію, а саме: «з метою забезпечення ефективного здійснення права на працю Сторони зобов'язуються: 1. визнати однією зі своїх найголовніших цілей і одним зі своїх найголовніших обов'язків досягнення та підтримання якомога високого і стабільного рівня зайнятості, маючи на меті досягнення повної зайнятості; 2. ефективно захищати право працівника заробляти собі на життя професією, яку він вільно обирає; 3. створювати безкоштовні служби працевлаштування для всіх працівників або забезпечувати їхнє функціонування; . забезпечувати належну професійну орієнтацію, підготовку та перекваліфікацію або сприяти їм». А от те, що розуміється як можливість заробляти, визначене у ч. I – чомусь правом на працю не іменується, однак, привертає увагу щодо форми припису щодо усіх визнаних цією Хартією прав, і, у тому числі, щодо права на працю. А саме: сторони визнають метою своєї політики, яку вони запроваджуватимуть усіма відповідними засобами як національного, так і міжнародного характеру, досягнення умов, за яких можуть ефективно здійснюватися такі права та принципи: кожна людина повинна мати можливість заробляти собі на життя професією, яку вона вільно обирає.

Україною ця хартія підписана 7 травня 1999 року і ратифікована тільки 14 вересня 2006 р. з такими заявами: «Україна бере на себе зобов'язання вважати частину I Хартії декларацією цілей, до здійснення яких вона прагнутиме всіма відповідними засобами ...». Таким чином, Україна ухилилася від прямого визнання обов'язку забезпечення реальності здійснення права на працю, а, отже, обрала шлях, якщо можна так висловитися, «прагнення до здійснення» пошуку ресурсів для втілення цього права у реальність. Це дає підстави для констатації суттєвої різниці між юридичним визнанням права на працю за Європейською соціальною хартією у країнах, які її ратифікували без заяв та в Україні, яка використала право на ратифікацію із заявами. Таким чином, можна зробити висновок: саме можливість дістати, включена у визначення права людини, надає цьому праву елемент практичної здійсненності, реальності. І отже саме від цього свого зобов'язання Україна відмовилась.

У Конституції України у ст. 43 право на працю визначено так: «Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується». Як відмічають далі ст.ст. 21, 24 Конституції України, усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Громадяни мають рівні конституційні права та свободи і є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Ці положення дозволяють тлумачити право на працю – як одне з системи усіх існуючих в Україні прав – по-перше, як рівне для усіх працівників. Із цього витікає - по-друге, що усі особи, які є потенційними працівниками та працівники мають рівні можливості щодо вільного та свобідного формування та виявлення своєї волі щодо права на працю.

Таким чином, можна зробити висновки, що ратифікація Україною Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права зумовила взяття Україною на себе зобов'язань по забезпеченню людини в Україні

можливості дістати право на працю. Адже, як раніше було розглянуто, ст. 6 п. 1 цього пакту визначає право на працю саме через можливість його дістати, тобто через забезпечення державою можливості його здійснення людиною, що, в свою чергу, означає для України ніщо інше як визнати та закріпити гарантії цього права. А отже, це також вказує на необхідність відтворення цього важливого моменту у Конституції України із метою виконання нашої державою своїх зобов'язань як суб'єкта міжнародного права, так і як суб'єкта, із яким людина, що законно перебуває на території України, перебуває у конституційних правовідносинах.

ЗНАЧЕННЯ ПРИКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

***Ставицький Олег Миколайович,**
доктор педагогічних наук, доцент начальник кафедри прикордонної безпеки
Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького*

***Криворучко Ірина Яківна,**
кандидат педагогічних наук доцент кафедри прикордонної безпеки
Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького*

Україна позиціонує себе у світовій спільноті як цивілізована країна, що є прихильником реальних людських цінностей. В останні роки українська держава офіційно визначилась із пріоритетним курсом розвитку – євроінтеграційним. Враховуючи це, пріоритетними завданнями у державі виступають трансформація та оновлення усіх соціальних та державних інститутів, що є фундаментом українського соціуму; завоювання статусу повноправного партнера розвинених країн світу; розвиток системи міжнародних відносин тощо.

У контексті вирішення проблеми розвитку української сфери міжнародних відносин є питання рівня функціонування системи прикордонного